

A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÁS, NEVELÉSI STÍLUS ÉS REZILIENCIA VIZSGÁLATA MAGYAR ÉS JAPÁN SZÜLŐK KÖRÉBEN

Jámbori Szilvia * és Bálint Ágnes **

* Szegedi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

** Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológia MA

A szülő-gyermek kapcsolat különböző aspektusait régóta vizsgálják. A szülő fontos szerepet tölt be a gyermek fejlődésében, nevelési attitűdjei és gyakorlata meghatározó a gyermek szocializációjában (Darling & Steinberg, 1993). Darling és Steinberg (1993) szerint különbséget kell tenni szülői nevelési stílus és nevelési gyakorlat között. A szülői nevelési stílus a gyermek felé irányuló attitűdök összessége, amivel a szülő megteremt a szülő-gyermek kapcsolat érzelmi közegét. A nevelési gyakorlat olyan specifikus, célorientált viselkedéseket foglal magában, amelyeken keresztül a szülők kifejezhetik nevelési elveiket (Cardona et al., 2000). A nevelési stílusok meghatározására különféle tipológiák születtek. A két legfontosabb dimenzió az (1) engedékenység/szigorúság dimenziója (Maccoby & Martin, 1983), ami arra utal, hogy mennyi szabadságot biztosítanak a szülők a gyermeküknek és (2) a melegség/ellenségesség mértéke (Baumrind, 1966; Becker, 1964), ami a szülők gyermekük iránt mutatott szeretetére, a szülő-gyermek érzelmi kapcsolat minőségére utal. Az ellenséges szülők hidegek, érdektelenek, és hajlamosak leértékelni gyermeküket, míg a meleg érzelmi légkört teremtő szülők nagyfokú érzelmi intenzitással foglalkoznak gyermekükkel, a legjobb feltételeket próbálják megteremteni számukra.

A szülői nevelés vizsgálatára kidolgozott mérőeszközök közül kutatásunkban a PBI – (Parental Behavior Inventory; Lovejoy et al., 1999) kérdőívet alkalmaztuk. Ez a mérőeszköz próbálja kombinálni az önbeszámolás és a megfigyeléses technika előnyeit. A szülői viselkedésre fókuszál, nem a nevelési attitűdökre és hiedelmekre, emellett két dimenzió mentén értékeli a szülői viselkedést: a támogatás/elköteleződés és az ellenségesség/kényszerítés viszonylatában. A PBI nagy előnye, hogy lehetőséget biztosít a szülők önbeszámolója mellett a közeli hozzátartozók véleményének feltérképezésére is, és megfigyelési szempontként is használhatók az állításai.

A nevelési stílus hatással van a gyermek szociális kompetenciájára (pl. Becker, 1964), a tanulmányi teljesítményére (Abesha, 2012; Checa & Abundis-Gutierrez, 2018; Hickman et al., 2000), problémamegoldó képességére (DeRosa et al., 2013; Tepeli & Yilmaz, 2013), és személyiségjegyeinek alakulására is (Kawamura et al., 2002). A kutatások a szeretetteljes, gondoskodó, ugyanakkor korlátokat csak mértékkel állító, érvelő és alkalmazkodó

szülői attitűd fontosságát emelik ki a gyermek szociális kompetenciájának és önértékelésének fejlődése szempontjából (Baumrind, 1967, 1971). A kutatók (pl. Becker, 1964; Maccoby & Martin, 1983) azt is hangsúlyozzák, hogy az ellenséges és kontrolláló nevelési attitűd, illetve az elhanyagolás negatívan hat a gyermek fejlődésére, önbizalmára, önállóságát rombolja, továbbá aláássa a közvetített értékek internalizációját (Lewis, 1981). Ennek eredményeként a gyermek igyekszik elkerülni a büntetést, szorongásos vagy amorális-antiszociális viselkedésformákat mutat. Későbbi kutatások (pl. Belsky, 1984; Darling & Steinberg, 1993) hangsúlyozzák a nevelési helyzet kontextusba ágyazottságát és a szülői nevelés mögött meghúzódó folyamatokat. A szülői nevelésre ható tényezők a szülő fejlődéstörténete és pszichikai adottságai, a gyermek temperamentuma és a környezetből jövő stressz, illetve támogatás forrásai. Ezek szoros kölcsönhatásban állnak a gyermek fejlődésével (Belsky, 1984). Darling és Steinberg (1993) integratív modellje szerint a szülői nevelési attitűdöket és a nevelés gyakorlatát a szülő értékrendje és a nevelés céljai határozzák meg, melyeket az adott kultúrába és társadalomba való beágyazottság jelentősen meghatároz (Váriné, 1987). Vannak alapvető, kultúrafüggetlen szükségleteink, például a táplálkozás, a biztonság és az utódnemzés, de ezek kultúránként eltérő szokás- és intézményrendszerekbe szerveződnek (Langness, 1987). Super és Harkness (1986) fejlődési fülke elmélete a gyermek környezetét egy kulturálisan szervezett rendszer részeként írja le, mely nyitott és kölcsönhatásban van a közvetlen társas környezettel, kulturálisan meghatározott nevelési szokásokkal és a gondozó (szülő) pszichológiai jellemzőivel. A tanuláseméleti megközelítések szerint a gyermek a szülő utánzásával sajátítja el a környezetével való interakciók mintázatait, így a problémákkal szembeni szülői attitűd (kompetencia) befolyásolja a gyermek problémamegoldó képességét (Mondell & Tyler, 1981).

A gyermek szempontjából ideális szülői nevelési attitűdökben és az alkalmazott módszerekben fontos tényező a hatékony kommunikáció és konfliktuskezelés a szülő részéről (Baumrind, 1967, 1971; Lewis, 1981), ami összefügg a szociálisprobléma-megoldás készségével. Kasik és munkatársai (2017) rámutattak arra, hogy gyermekkori jellemzők a későbbi életszakaszokban is meghatározóak, többek között a szülőktől, környezettől elsajátított problémamegoldási formák is. Továbbá a szociálisprobléma-megoldás kiemelkedő szerepet játszik az eredményes társas interakciók lebonyolításában, a tanulmányi és szakmai előmenetel sikerességében, valamint a pszichés jóllét alakulásában (Kasik et al., 2017). Számos kutatásban vizsgálták – többek között – a szülői nevelési stílus hatásait a gyermek megküzdési módszereire vagy rezilienciájára (pl. Fujioka & Murayama, 2019), a tanulmányi teljesítményére (pl. Fuentes et al., 2019; Zahedani et al., 2016), az anya mentális egészségének hatásait a gyermek mentális fejlődésére (pl. Gulenc et al., 2018), továbbá a szülői nevelési stílusok és a gyermek problémamegoldási stratégiáinak összefüggéseit is (pl. DeRosa et al., 2013; Tepeli & Yilmaz, 2013). Kevesebben foglalkoznak a szülő problémamegoldási orientációjával és annak a szülői attitűdökkel és a nevelési gyakorlattal való kapcsolatával. Shokoohi-Yekta és Yeganeh (2018) megállapították, hogy azoknak a szülőknél, akik kognitív problémamegoldó tréningen vettek részt, változott a szülői attitűdről való vélekedésük, nőtt a hatékony problémamegoldásuk mértéke és a gyerekekkel szembeni düh szintje csökkent.

A nevelést az is meghatározza, hogy a szülő hogyan érzékeli nevelésének hatékonyságát, mennyire érzi támogatónak a környezetét és milyennek érzékeli a gyermekével kialakult kapcsolatot. A szülői reziliencia a lelki ellenállóképességet jelenti, mely a krízishelyzetekkel való sikeres megküzdést és a stressz csökkentését segíti elő (Markó et al., 2019). A reziliencia szintje élethelyzetenként változó, megmutatja, hogy az egyén adott élethelyzetben hatékonyan küzd meg a problémáival (Erdei, 2018; Masten, 2001).

A japán és magyar nevelésben szembevetendő a különbség a gyermek engedelmisségre bírásának eszköztárában, illetve a tekintélyszeméllyel szembeni helyes viselkedés hangsúlyozásának is. Azuma (1994, idézi Davies & Osamu, 2019)) a japán és az amerikai szülői nevelés összehasonlításakor azt találta, hogy a japán szülőkre jellemző a fegyelem megkövetelése során a „beivódó” nevelés kisgyermekkorban. Ebből arra következtethetünk, hogy a japán gyermekek és szüleik máshogyan fogják megközelíteni az életben felmerülő problémákat, mint a nyugati kultúrákban, így Magyarországon is. Kutatásunk a nevelési stílusok és a szociálisprobléma-megoldási stratégiák összefüggései mellett a kulturális eltérésekre is koncentrálnak.

A szülők nevelési stílusát és a gyermek szocializációs folyamatát a kulturális relativizmus szempontjából közelítjük meg. Vizsgálatunk tárgya, hogy a magyar, illetve japán kulturális környezetben van-e kiugróan eltérő kulturális meghatározó a szülői attitűdökben, vélekedésekben, a szociálisprobléma-megoldás orientációjában, és ha igen, azok hogyan nyilvánulnak meg. Fontos kiemelni, hogy bár kutatásunkban elkülönítünk magyar és japán csoportokat, egy adott kultúrán belül is vannak eltérések (van IJzendoorn & Kroonenberg, 1988). Az egyének tulajdonságait jelentős mértékben meghatározza az élettörténet, a tapasztalat, a személyiség, az értékrend és a társadalmi kontextus, melybe ő és környezete ágyazódik. A kulturális összehasonlító tanulmányok nem lehetnek általános érvényűek az egész nemzetre, társadalomra nézve, mert bár a kulturális háttér átszövi az egyénre ható többi tényezőt, nem kizárólagos hatása az egyén fejlődése, gondolkodása szempontjából.

Az autonóm és az interdependens szelf szerepe a nevelésben

Hazánkban – többek között – Fülöp Márta versengés és együttműködésre vonatkozó interkulturális kutatásai (Fülöp, 1999, 2002, 2013) és a pszichoanalízis alkalmazhatóságának kulturális vonatkozásainak vizsgálata (Fülöp, 2004), Hidasi Judit nyelvész és japanológus munkássága (Hidasi, 2019), valamint Indries Krisztián és Szummer Csaba (2018) Freud és a felkelő nap országa című monográfiája ad átfogóbb képet egyebek mellett a szocializációról, annak kulturális sajátosságairól Japánban. Indries és Szummer (2018) munkájukban a freudi pszichoanalízis útját mutatja be Japánban. A pszichoanalízis alkalmazhatósága vitathatatlanul kulturális különbségek korlátjaiba ütközik, így Freud japán követői a japán lélekre vonatkozóan fogalmaznak meg új elméleteket, például Kosawa Ajase-komplexusa szemben Freud Ödipusz-komplexus teóriájával (Fülöp, 2004), és hoznak létre pszichoterápiás módszereket (pl. a naikan; bővebben l. Indries & Szummer, 2018). A pszichoanalízisen belül létrejövő különbségek is rámutatnak arra, hogy az egyén lelki működésének szempontjából az adott kultúrára jellemző hagyományok mentén

létrejövő fogalmi és hiedelemrendszer meghatározó alakító tényezők, így tarthatatlan a lelki működések univerzális, kultúrától független modelljeinek kialakítására való törekvés (LeVine, 1987, idézi Fülöp, 2004). Ezt az álláspontot megerősítették Ainsworth csecsemőkori kötődésre vonatkozó, Idegen Helyzet paradigmájának kulturális vizsgálati eredményei is, ahol a az amerikai és a japán gyermekek kötődési mintázatának különbözőségeit, valamint az Idegen Helyzet alkalmazhatóságát is megkérdőjelezte (így más széles körben alkalmazott vizsgálati eszközökét is) a kulturális-társadalmi hovatartozás figyelembe vétele nélkül (Fülöp & Szabó, 2017).

A nyugati (európai, USA-beli) és a távol-keleti társadalmakban két fontos kulturális tradíciót különböztetnek meg a szelf felfogására vonatkozóan (pl. Hofstede, 1980, 1994; Kitayama et al., 1997; Markus & Kitayama, 1991). Míg Nyugaton a felvilágosodás szellemi mozgalmával kezdődően előtérbe került az ész és az individuum kultusza (és ez majd a romantika ideológiájában teljeseedik ki igazán), mely az autonóm szelf fontosságát hangsúlyozza, addig Kelet-Ázsiában a kollektivistá társadalomfelfogás a közösséghez alkalmazkodó és lojális interdependens szelf értékeit helyezi előtérbe (Kitayama et al., 1997; Markus & Kitayama, 1991). Európában a romantika korában fontos szerepet kap az egyéniség és az önreflexió a művészetekben (pl. levélregények). A felvilágosodással az individuum egyedisége és megismételhetetlensége válaszként jelenik meg a középkorra jellemző kollektivistá társadalomfelfogásra. Ezek a máig meghatározó értékek a Nyugaton, azonban az individuum előtérbe helyezése a csoport rovására távol áll az ázsiai felfogástól (Indries & Szummer, 2018).

Markus és Kitayama (1991) a keleti és nyugati szelf-felfogásra vonatkozó kutatásuk mentén két különböző, az autonóm és az interdependens szelf fogalmait különítették el (Nguyen et al., 2006). Az individualista kultúrák énfelfogásában az én független, egyéni motivációkkal rendelkezik, önálló kognitív rendszert alkot, tudatos, az érzelem-cselekvés dinamikus központja, a környezettől elhatárolódva nyilvánul meg, Távol-Keleten pedig hagyományosan a kollektívizmus, az interdependens (kollektív függőségi viszonyokon alapuló) énfelfogás uralkodó (Nguyen et al., 2006). Ennek jellegzetességei, hogy az én nem különül el a társas kontextustól, hanem szorosan kapcsolódik a többiekhez annak érdekében, hogy harmonikus kapcsolatot tudjon fenntartani, mely az együttműködés alapja (Fülöp, 2004). A kelet-ázsiai kultúra nem emeli ki az egyének különállását, a kölcsönösen függő én fontos vonásai a társas szerep nyilvános részeiben jelennek meg (mely alkalmazkodik a társas elvárásokhoz), nem pedig egy belső, viszonylag állandó, kontextusfüggetlen én-magban, mely az individualista énfelfogásra jellemző (Nguyen et al., 2006). A japánok a kölcsönös függés kialakítására törekszenek, interperszonális kapcsolataikat pedig énjük részeként élik meg, ennél fogva az önérvényesítés önző és ellenszenves viselkedés, a csoportba való minél ügyesebb beilleszkedés és a vágyak implicit kifejezése a társas kompetencia és az érettség jele (Indries & Szummer, 2018). Napjainkra látható egy értékrend-átrendeződés a nyugati, főleg amerikai kulturális hatások begyűrűzésével, így személyes, illetve generációs konfliktust okoz az önérvényesítő, független és a kötelességtudó, önfeláldozó, lojális felnőtt ideáljának ellentéte a japán fiatalok számára, ezt pedig az egy gyermeket nevelő családok magas aránya is nehezíti (Hidasi, 2019). Fülöp (1998) versengésre vonatkozó kutatásai alapján megállapítja, hogy a japánok egyszerre mutatják a kollekti-

vista társadalmakra jellemző magas fokú együttműködést és az individualizmusra jellemző intenzív versengést. Markus és Kitayama (1991) elmélete mentén lehetőség nyílt a pszichés működésmódok kulturális különbségeinek kutatására, azonban meg kell jegyezni, hogy nem beszélhetünk „tisztán individualista” vagy „tisztán kollektivistá” társadalmakról, egyénekről, hanem a különböző kultúrák és értékek elterjedése sokkal nagyobb teret nyit az identitás meghatározásának, mint amire a hagyományosan elzárkózó Japánban lehetőség volt.

Az eddig írtakból látszik, hogy a nyugati és a japán kultúra különbözőképpen építi fel a valóságot, ezek mentén pedig más szocializációs gyakorlatot hoznak létre, melyekre már nem alkalmazható univerzálisan a freudi pszichoanalízis. Doi (1973), japán pszichoanalitikus amae teóriája nagy hatással volt mind nyugati, mind japán szempontból. Az amae a másiktól való függőség szükségletét fejezi ki, vagyis a vágyat a másik gondoskodására és feltétel nélküli elfogadására, szeretetére, ezzel összekötve a dependencia és a kötődés fogalmát, mely a nyugati kultúrákban szétválik (Fülöp, 2004). Az amae a csecsemő preverbális korából származik, ezért nonverbális úton fejeződnek ki benne az érzelmek, viselkedések. Az amae a későbbi, felnőttkori interperszonális kapcsolatokban is megjelenik, melyekben a feleket szoros kötelék köti össze (pl. házastárs, barát, de a munkaadó és a beosztott kapcsolata is ilyen). A japán gyerekeket arra nevelik, hogy igyekezzenek a lehető legjobban beilleszkedni a kölcsönös függés hálójába és érzékenyek legyenek mások szükségleteire (Fülöp, 2004; Indries & Szummer, 2018).

A szociálisprobléma-megoldás kulturális vonatkozásai

A magyarországi szociálisprobléma-megoldásra vonatkozó kutatások elsősorban a serdülőkkel foglalkoznak (Gál & Kasik, 2017; Kasik, 2010; Kasik et al., 2010, 2017). Frauenknecht és Black (2010) szerint az életkor előrehaladtával a problémamegoldás egyre tudatosabbá válik, és ebben kulturális különbségek is megfigyelhetőek, azonban nem találtunk erre vonatkozó japán összehasonlító vizsgálatot, továbbá az általunk vizsgált csoport életkora is eltérő. Az itthon validált SPSI–A kérdőív hosszabb verzióját (SPSI–R) Japánban is validálták (Matsuo & Sakano, 2002). Tanulmányukban klinikai populáció (54 járóbeteg, akik egy tokiói pszichoszomatikus klinikára jártak) és nem klinikai populáció (egyetemisták és felnőttek) adatait hasonlították össze, és szignifikánsan alacsonyabb eredményt értek el a klinikai populáció tagjai a pozitív orientáció és az elkerülés esetében, illetve szignifikánsan magasabbat a negatív orientáció esetében. A mérőeszközt elsősorban problémamegoldás-központú terápiához való segédeszközként jelölik meg a szerzők.

A szülői nevelési stílus és a szociálisprobléma-megoldás kapcsolata

A szociálisprobléma-megoldó képesség, ami a társas problémákhoz való viszonyulásunk és a problémák megoldásának a stílusát jelenti (Kasik, 2010), sokféleképpen hat az egyén jóllétére. A kutatók összefüggésbe hozzák a depresszió, a szorongás, a stressz és az antiszociális viselkedés kialakulásának valószínűségével (DeRosa et al., 2013). A szülő-

gyermek kapcsolatban felmerülő problémák elégtelen megoldása annak a veszélynek teszi ki a gyermeket, hogy azok generalizálódnak, és a későbbi kortársi kapcsolatokban is általánossá válnak (Goodman & Gotlib, 1999). Korábbi kutatások azt vizsgálták, hogy a szülői nevelési stílus hogyan hat az egyén tanulmányi előmenetelére és az egyetemi életbe való beilleszkedésére (Hickman et al., 2000), mely faktorokat a szociálisprobléma-megoldás képessége is befolyásol (DeRosa et al., 2013). Azt találták, hogy a Baumrind (1971) tipológiája szerint autoritatív (mérvadó) szülői nevelési stílus pozitívan kapcsolódik a hallgatók tanulmányi előmeneteléhez és az aktív részvételéhez, továbbá az önbecsülés szignifikánsan előrejelzi a szociális, a személyes és az érzelmi, a célorientált, a tanulmányi és az általános illeszkedést (Hickman et al., 2000). A perfekcionizmusra való hatást is vizsgálták. A maladaptív perfekcionizmus kifejlődéséhez főként az autoriter nevelési stílus járul hozzá (Kawamura et al., 2002). Ebben az esetben a személy siker esetében nem képes örömet átélni, mert úgy érzi, teljesítménye sohasem elég (Parker, 2000). DeRosa és munkatársai (2013) kutatásában az észlelt szülői nevelési stílus és a szociálisprobléma-megoldás kapcsolatát vizsgálva azt találták, hogy a problémamegoldási készségeket általánosan befolyásolják a szülői nevelési stílusok. Az autoritatív szülők gyerekei pozitívabb megoldásokat adtak a különböző szociális problémákra, és negatívabbakat, akiknek a szülei engedékenyek (permisszívek) voltak. Az autoritatív nevelési stílus szintén gyenge összefüggést mutatott a konfliktusos szülői nevelési attitűddel. Ez felveti, hogy az autoritatív nevelési stílusú szülők gyerekei kevésbé lesznek ellenségesek másokkal, inkább töreksenek a problémák konfliktusmentes megoldását megtalálni. Ennek oka lehet, hogy a gyermek hozzászokik a félreértések és nézeteltérések tiszteletteljes párbeszéd formájában való megbeszéléséhez, szemben az ellenségességre jellemző veszekedéssel. Ugyanakkor a kutatók azt is megállapították, hogy az autoritatív szülők gyerekei több önkritikus tulajdonsággal rendelkeztek, vagyis hajlamosabbak azt gondolni, hogy az ő hibájuk, ha valami rosszul sikerül.

A nevelés felfogható olyan helyzetek sorozataként, ahol a szülőnek újra és újra problémákat kell megoldania, ki kell alakítania egy rendszert, ahol a gyermeke életszakaszaival változó igényeinek meg tud felelni, és a kívülről érkező stresszfaktorokkal is hatékonyan meg tud küzdeni (normatív krízisek, például a szülő új életkori szakaszba lépése, nem normatív krízisek, például a munkahelyváltás). A szülő szociálisprobléma-megoldó képességeivel kevés tanulmány foglalkozik az alkalmazott nevelési stílusokkal összefüggésben. Ono és munkatársai (2019) kutatásában japán egyetemisták anyáinak szülői attitűdjeit és szociális készségeit vizsgálták. Azt találták, hogy az anyai szociális készségek alapot adnak a meleg és a gyermeket bátorító nevelési attitűdöknek. Ezek segítik a gyermek társas beilleszkedését, továbbá a döntéshozatal tiszteletben tartása kiugróan hatással van a kapcsolatok építésére. Zhong és munkatársai (2016) az idős korosztályon (60–91 év) vizsgálták a szülői nevelési stílusokat, a rezilienciát és ezeknek a mentális egészségre való hatását Kínában. Az eredmények alapján azon időseknek, akiknek a szülei az autoritatív szülői stílust alkalmazták, magasabb volt a mentális reziliencia szintje és alacsonyabb a depresszió vagy a szorongás szintje. Azoknál, akik autoriter légkörben nevelkedtek, magasabb depresszió- és szorongásszintet mutattak ki.

Szülői reziliencia

A reziliencia (lelki állóképesség) azon tényezők összessége, amelyek jelenléte vagy hiánya meghatározza a sikeres vagy kevésbé sikeres alkalmazkodást a hirtelen keletkezett, az addigi életkörülményeket valamilyen módon veszélyeztető helyzetekhez (Erdei, 2018). A gyereknevelés sok esetben addig nem tapasztalt kihívások elé állítja a szülőt még akkor is, ha gyermeke biológiai, illetve pszichológiai fejlődése tipikusnak tekinthető. Ezek igénybe veszik a szülők szociálisprobléma-megoldó képességét és rugalmas alkalmazkodását a gyermek igényeihez.

A szülői rezilienciát elsősorban biológiai, illetve pszichológiai szempontból atipikusan fejlődő gyermekek szülein vizsgálták (pl. Markó et al., 2019), Markó és munkatársai (2019) a Suzuki és munkatársai (2015) által kidolgozott szülői reziliencia rövidített kérdőívét adaptálták. A szülők és a tágabb környezet számára is megnövekedett stresszhatást váltanak ki a gyermeknél felmerülő specifikus igények, a diagnózissal való szembesülés és a szakellátáshoz való hozzájutás nehézségei, illetve a szociális környezet támogatásának hiánya (Markó et al., 2019). Ennek ellenére mégsem mutatható ki minden atipikus gyermeket nevelő szülőnél ezen stresszhatások következménye. Ez a helyzetekhez való sikeres adaptáció eredménye, melynek kulcsfontosságú tényezője a széles kapcsolati háló és a társas támogatás érzése, ami összefügg a szülő mentális jólétével (Markó et al., 2019; Smith et al., 2012). További fontos protektív tényező a pozitív megküzdési stratégiák alkalmazása, melyek csökkentik a depresszív tünetek előfordulási gyakoriságát, míg az elkerülő stratégiákkal összefüggően a pszichológiai distressz mértéke nagyobb. A szülői kognitív stílusnak (vélekedésnek) is jelentős szerepe van a gyermek nevelésével összefüggő nehézségekkel való megküzdésben: azok a szülők, akik képesnek érezték magukat a gyermekük viselkedésének kezelésére, kevésbé éltek át distresszt a nevelési helyzetek során (Harrison & Sofronoff, 2002). Suzuki és munkatársai (2015) szerint a sikeres szülői megküzdést segítő, protektív tényezők a reziliencia fogalmán belül értelmezhetőek. Úgy gondoljuk, hogy a biológiai, illetve pszichológiai szempontból tipikusan fejlődő gyermekek nevelése során is felmerülnek olyan problémák, amelyek a szülő megküzdési stratégiáit és ellenálló képességét igénybe veszik, így érdemes körükben is vizsgálni a szülői reziliencia erőforrásait, mely a társas támogatottság szubjektív észleléséből, valamint a gyermekkel való kapcsolat minőségének szubjektív értékeléséből áll (Markó et al., 2019; Suzuki et al., 2015). Megjegyzendő, hogy kutatásunkban a reziliencia különböző elemeire kérdeztünk rá, melyhez a részt vevő szülők önbevallásos formában szolgáltak adatokat, így inkább a szülő által érzékelt rezilienciaszintet vizsgáltuk, ami nem feleltethető meg a tényleges rezilienciaszintnek.

Kutatási kérdések és hipotézisek

Az elméleti előzmények alapján a következő kutatási kérdéseket és hipotéziseket fogalmaztuk meg:

(1) Van-e különbség a két csoport tekintetében megjelenő nevelési stílusok között? Hipotézisünk szerint a japán szülők nevelési stílusa átlagosan kevésbé ellenséges, mert feltehetően kisebb mértékben alkalmaznak fizikai büntetést. Ez a vallási-értékrendi háttérrel magyarázható (LeVine et al., 1994, idézi Holloway & Nagase, 2014). Míg az euro-amerikai keresztény kultúrában az ember (így a gyermek is) eredendően bűnös, ezért nem egyszer a szigorú szabályok állítása, ezek be nem tartásáért a testi fenyítés járt az elmúlt évszázadokban, hogy „kiverjék a gonoszt belőlük” (Jolivet, 1997, idézi Holloway & Nagase, 2014). Ennek maradványai a mai napig fellelhetők például a szülői akarat fizikai erőszakkal való érvényre juttatásában, azonban a mai társadalmi értékrend ezt elutasítja. A japán kultúrára különböző vallási rendszerek, például a hagyományosan japán sintoizmus és az Indiából Kínán át begyűrűző buddhizmus, melynek később létrejöttek különböző japán irányzatai is, illetve a kínai konfucianus eszmék és értékek, valamint a rizstermesztő mezőgazdasági berendezkedés és az ebben létrejövő szamurájerkölcs, a busidó (Holloway & Nagase, 2014). Az így formálódott mai értékrend elemei például az idősök feltétlen tisztelete, a hűség és a csoport érdekeinek előtérbe helyezése, melyek még mindig erősen befolyásolják a szocializáció folyamatát (Trommsdorff, 1985). A nyugati kultúra befolyásának térnyerése előtt a neveléssel kapcsolatban a japán vélekedésben uralkodó volt, hogy a gyermek veleszületetten „isteni eredetűen” jó, és inkább a környezet különbségei, nem a veleszületett különbségek határozzák meg a gyermekek közötti eltéréseket (Kojima, 1986).

(2) A szülői nevelési stílusokhoz a szülői reziliencia mely alfaktorai társulnak? Van-e ebben a tekintetben kulturális különbség? Hipotézisünk szerint a támogató nevelési stílusnál lesz magas a reziliencia szintje, mert a támogató, szeretetteljes nevelés az énhatékony-ság érzetét eredményezi (Bandi et al., 2019; Erdei, 2018).

(3) Mely szociálisprobléma-megoldási orientációk és stílusok járnak együtt a nevelési attitűdökkel? Van-e ebben különbség a két csoport között? Feltételezésünk szerint a pozitív orientáció a támogató, szeretetteljes neveléssel fog együtt jární, míg az ellenséges nevelés a negatív orientációval mutat együttjárást (DeRosa et al., 2013; Kasik et al., 2017).

Módszerek

Minta

Összesen 171 személy töltötte ki a kérdőívet, melyből 166 (N=166; nő=122; férfi=44) volt hasznosítható. A maradék 5 kitöltő esetében a hiányos kitöltés, valamint a kutatás kritériumainak való meg nem felelés vezetett az adatok kizárásához. Az adatgyűjtés során 68 fő japán (nő=52; férfi=16) és 98 magyar (nő=70; férfi=28) résztvevőtől érkezett válasz. A kitöltők életkorának átlaga 41,5 év (SD=6,78 év). A magyar kitöltők esetében 41,2 év (SD=6,95 év), ebből a magyar anyáké 40,7 év (SD=6,56 év), a magyar apáké 42,5 év (SD=6,96 év). A japán kitöltőknél az átlagéletkor 41,8 év (SD=6,95 év), ebből a japán anyáké 40,9 (SD=7,21), az apáké 44,6 (SD=5,25). A kitöltők a kitöltéskor 18 év alatti gyermekeket neveltek.

A magyar kitöltők 88,7%-a él házasságban, 9,2%-uk elvált vagy külön él, és 2,1%-uk nem házasodott meg. A japán kitöltők 97,1%-a él házasságban, 2,9%-uk elvált, illetve nem jelölték az „egyedülálló” válaszlehetőséget. A japán kitöltők 75%-ának szintén japán, 13%-ának magyar a házastársa, 10%-uk esetében pedig „egyéb” nemzetiségű. A magyar kitöltők esetében 3%-nak japán és 97%-ának szintén magyar a házastársa. Lakhelyük szerint a magyar kitöltők 97%-a Magyarországon, 3%-uk Japánban él, a japán kitöltők 75%-a él Japánban, 20,5%-a Magyarországon és 4,5%-uk az „egyéb” opciót jelölte meg.

A kitöltőknek összesen 328 gyermeke volt, életkoruk átlaga 10 év (SD=6,84 év). A legfiatalabb gyermek három hónapos, a legidősebb 31 éves volt a kitöltéskor. Csak azoknak az adatait használtuk fel, akiknek a kitöltés pillanatában volt 18 év alatti gyermekük. A magyar kitöltők gyermekeinek száma 192 (M=10,4 év; SD=5,78 év), a japánoké 136 (M=9,2 év; SD=6,83 év). A magyar szülőknek átlagosan 1,96 fő (szórás=1,15 fő), a japán szülőknek 2,1 fő (szórás=0,884 fő) gyermeke van.

A kérdőív kitöltése térítésmentes volt. Az adatgyűjtésben közreműködők szívességből segítették a kutatást.

Vizsgálati eszközök

A vizsgálat során használt kérdőívcsomag demográfiai kérdésekből és négy kérdőív-ből állt. A kitöltés során felmerülő kikötés a japán vagy magyar nemzetiség, illetve a 18 évet be nem töltött gyermek nevelése volt. A kitöltők ugyanazokat a kérdőíveket kapták magyarul, illetve japán nyelvre lefordítva. A fordításokat Bálint Ágnes készítette e japán anyanyelvű tanárok (3 fő) és magyar anyanyelvű japán tanár (1 fő) segítségével. A kérdéseket először nyers fordításban ültettük át japán nyelvre. Az eredeti angol verziót először a japán anyanyelvűek ellenőrizték, majd a magyar fordítást egy japántanító magyar anyanyelvű személy ellenőrizte.

A szülői nevelési stílust a Parental Behavior Inventory (PBI) magyarul még nem validált kérdőívvel vizsgáltuk (Lovejoy et al., 1999). A magyar fordítást Szotyori-Nagy Eszter készítette el korábban, és használta fel a saját szakdolgozatában (Szotyori-Nagy, 2018). Az eredetileg két alskálát, a támogatás-elköteleződés (pl. *Örömteli beszélgetéseink vannak a gyermekemmel.*) és az ellenségesség-kényszerítés (pl. *A gyermekemet megszorítom, megrángatom.*) dimenziókat vizsgáló 20 tételes PBI később kiegészült egy harmadik alskálával, a viselkedéskontrollal (pl. *Ha a gyermekem rendetlenséget csinál, vele rakatok rendet.*) (Weis et al., 2008). A válaszokat egy hatfokú Likert-skálán kellett megjelölni (0=egyáltalán nem igaz – 5=nagyon igaz) annak függvényében, hogy mennyire érezték saját magukra igaznak az állításokat a kitöltők.

A szociálisprobléma-megoldást a Social Problem-Solving Inventory–Revised (SPSI–R; D’Zurilla et al., 2004; magyar változat: Kasik et al., 2010) kérdőívvel vizsgáltuk. A kérdőív 25 kijelentést tartalmaz, és öt faktor mentén méri a szociálisprobléma-megoldás jellemzőit: pozitív problémaorientáció (pl. *A problémáimat meg tudom oldani.*), negatív problémaorientáció (pl. *Ha meg kell oldanom egy problémát, megijedek és félek.*), racionális (pl. *Döntés előtt végig gondolom minden lehetséges megoldás jó és rossz következményét.*), impulzív (pl. *Azonnal meg akarom oldani a problémáimat.*), elkerülő (pl. *Mindegy, megteszek, hogy ne kelljen foglalkozni a problémáimmal.*) problémamegoldási stílus.

A kijelentéseket ötfokú skálán kell értékelni (0=egyáltalán nem jellemző rám – 4=teljes mértékben jellemző rám).

A szülői reziliencia mérőeszközét, a Parental Resilience Elements Questionnaire-t (PREQ) Suzuki és munkatársai (2015) fejlesztették ki atipikusan fejlődő (pl. autista) gyermekeket nevelő szülők rezilienciájának mérésére (magyar adaptáció: Markó et al., 2019) A PREQ alskálái: a gyermek karakterjegyeinek ismerete (pl. *Rá tudok jönni, hogy mi az oka a gyermekem bajának.*), az észlelt szociális támogatás (pl. *Van valaki, akivel tudok beszélni a gyermeknevelésről.*), a nevelés pozitív észlelése (pl. *Bármit meg tudok tenni a gyermekemért, amire szüksége van.*). Ezek alkalmasak a nem atipikusan fejlődő gyermekek szüleinek vizsgálatára is. A megadott állításokat hétfokú Likert-skálán kellett megjelölniük a kitöltőknek attól függően, mennyire érezték igaznak magukra azokat (1=határozottan nem igaz – 7=határozottan igaz).

A vizsgálat leírása, etikai vonatkozások

A minta egy részét adó japán állampolgárokat, akik életvitelszerűen Japánban tartózkodnak, a hólabda módszerrel toboroztuk. A japán kitöltők egy részéhez egy Csiba megyei óvoda közreműködésével jutott el a kérdőív, plakát formájában, melyen okos telefonnal leolvasható QR-kóddal volt feltüntetve. Az adatgyűjtéshez hozzájárult a Josai Nemzetközi Egyetem (JIU) két oktatója, akik körlevélben kérték az ott tanuló diákokat, juttassák el a kérdőívünket japán szülőkhöz. További japán kitöltőket a magyarországi japánok köréből sikerült elérni. A magyar szülőket szintén online platformokon, kényelmi mintavétellel toboroztuk.

A felmerülő etikai problémák elkerülése érdekében a kitöltő szülők írásban tájékoztatást kaptak a vizsgálat menetéről, a kitöltés anonimitásáról, illetve arról, hogy kellemetlen érzések, gondolatok esetén a kitöltés bármikor megszakítható.

Eredmények

Szülői nevelői stílusok és a szülői reziliencia

Első kutatási kérdésünk arra irányult, hogy van-e különbség a magyar és a japán csoport között az alkalmazott nevelési stílusok tekintetében, illetve, ezzel összefüggésben, a szülői rezilienciában. Továbbá azt is vizsgáltuk, hogy a nevelési stílusok és a reziliencia mely faktorai járnak együtt, és van-e különbség az együttjárások mintázatában a csoportok között.

A szülői nevelési stílusokat a PBI kérdőívvel vizsgáltuk. A kérdőív alskáláinak reliabilitása minden esetben megfelelő volt (1. táblázat). A Támogató-elkötelezett és a Kontroll alfaktorok esetében a normál eloszlás tesztelése során szignifikáns eltérés tapasztalható, így ezen faktorok esetében nincs normál eloszlás (Támogató-elkötelezett: $p < 0,001$; Kontroll: $p < 0,001$), míg az Ellenséges-kényszerítő alskála esetében igen ($p = 0,067$).

1. táblázat. A szülői nevelési stílusok (PBI) leíró statisztikája

Faktor	Tétel-szám	Csoport	M	SD	Cronbach- α	Normál eloszlás (Shapiro-Wilk)	Szórás-homogenitás (Levene)
Támogató-elkötelezett	10	magyar	4,71	0,27	0,82	p<0,001	F=33,31
		japán	4,27	0,50	0,71	p<0,001	p<0,00
Ellenséges-kényszerítő	10	magyar	1,35	0,67	0,77	p=0,169	F=2,25
		japán	1,96	0,85	0,82	p=0,112	p=0,13
Kontroll	10	magyar	3,02	0,76	0,82	p<0,001	F=1,22
		japán	3,02	0,87	0,85	p<0,001	p=0,27

Szignifikáns különbséget ($df=93,8$, $Z=-6156$, $p<0,001$) találtunk a japán és a magyar csoport között a Támogató-elkötelezett skálán ($M_m=4,71$, $SD=0,27$; $M_j=4,27$, $SD=0,50$), amely szerint a magyar csoport átlaga magasabb, mint a japán csoporté, míg az Ellenséges-kényszerítő skálán a japán csoport ért el szignifikánsan ($df=122,3$, $Z=-5,083$, $p<0,001$) magasabb átlagértéket ($M_j=1,96$, $SD=0,85$; $M_m=1,35$, $SD=0,67$).

A szülői rezilienciát a PREQ kérdőívvel vizsgáltuk, mely 13 tételből és három alskálából áll, melyek reliabilitása megfelelő volt (2. táblázat). A normalitástesztelés során csak az első alskála (A gyermek karakterjegyeinek ismerete) esetében látható normál eloszlás ($p=0,138$), míg a másodiknál és a harmadiknál nem (Észlelt társas támogatás: $p<0,001$; A nevelés pozitív észlelése: $p<0,001$). A szórás-homogenitásban nincs eltérés.

2. táblázat. A szülői reziliencia skála (PREQ) alskáláin elért eredmények

Faktor	Tétel-szám	Csoport	M	SD	Cronbach- α	Normál eloszlás (Shapiro-Wilk)	Szórás-homogenitás (Levene)
A gyermek karakterjegyeinek ismerete	5	magyar	5,52	0,71	0,71	p=0,06	F=3,74
		japán	5,11	0,85	0,72	p=0,30	p=0,05
Észlelt társas támogatás	4	magyar	6,14	0,90	0,66	p<0,00	F=5,70
		japán	5,83	1,10	0,83	p<0,00	p=0,01
A nevelés pozitív észlelése	4	magyar	6,14	0,68	0,66	p<0,00	F=0,20
		japán	6,36	0,57	0,66	p<0,00	p=0,65

Szignifikáns eltérést tapasztaltunk az átlagok között, A gyermek karakterjegyeinek ismerete skálán a magyarok szignifikánsan magasabb átlagértéket mutattak (2. táblázat), míg A nevelés pozitív észlelése alskálán a japán csoportnál figyelhettünk meg magasabb

átlagértéket (2. táblázat). Az alsókálák összevonásából kapott *Szülői reziliencia* skálán elért átlagoknál is különbség mutatkozott a csoportok között (3. táblázat).

3. táblázat. A szülői reziliencia (PREQ) alfaktorain elért átlagok összehasonlítása magyar és japán mintán

Független mintás t-próba: Welch- és Mann–Whitney U próba			
Faktor	df	Z	p
A gyermek karakterjegyeinek ismerete	127,102	-1,604	<0,001
Észlelt társas támogatás	125,332	-2,303	0,109
A nevelés pozitív észlelése	158,299	-3,413	0,043
Összevont átlag	137	-2,232	0,039

A szülői nevelési stílusok és a szülői reziliencia együttjárását mutatja a 4. táblázat. Az eredmények szerint a magyar csoportnál közepesen erős pozitív együttjárást figyeltünk meg a PREQ összevont faktorai és a PBI Támogató-elkötelezett alfaktora között, míg a japán szülőknél szintén szignifikáns, de gyenge pozitív a kapcsolat. A PBI Kontroll alfaktora és Agyermek karakterjegyeinek ismerete faktor között a magyar csoportnál gyenge pozitív korrelációt találtunk, míg a japán szülők esetében közepesen erős pozitív kapcsolat mutatkozott. A Támogató-elkötelezett nevelői attitűd a magyar szülőknél gyenge pozitív együttjárást mutatott az Észlelt társas támogatás faktorról, és közepes erősségű kapcsolatot a Nevelés pozitív észlelésével. A japán csoportban szintén megfigyelhető a Támogató-elkötelezett nevelői attitűd és a Nevelés pozitív észlelése faktorok közepes erősségű pozitív együttjárása. Különbség a két csoport között, hogy míg a magyar szülőknél közepes erősségű negatív együttjárást figyelhettünk meg az Ellenséges-kényszerítő nevelés és A nevelés pozitív észlelése alfaktor között, addig a japán csoportban ezen változók között nem találtunk kapcsolatot. A magyar csoportban gyenge negatív együttjárás figyelhető meg a PREQ összesített értékei és a PBI Ellenséges-kényszerítő alfaktor között, míg ez a japán mintán nem jellemző.

A szociálisprobléma-megoldás

A szociálisprobléma-megoldás mérésére a SPSI–R eszközt használtuk. A kérdőív öt alsókálából (5-5 tételből) áll, ezek leíró statisztikáját az 5. táblázat mutatja be. Az alfaktorok közül a Pozitív orientáció ($p=0,076$), a Negatív orientáció ($p=0,389$) és az Impulzivitás ($p=0,216$) normál eloszlást mutat, míg a Racionalitás ($p<0,001$) és az Elkerülés ($p<0,001$) nem. A szóráshomogenitás-vizsgálat során a Pozitív orientáció mutat szóráseltérést ($F=8,58$, $p=0,004$).

4. táblázat. A szülői reziliencia (PREQ) és a szülői nevelési stílusok (PBI) együttjárásai

Faktor	Támogató-elkötelezett (PBI)		Ellenséges-kényszerítő (PBI)		Kontroll (PBI)	
	magyar	japán	magyar	japán	magyar	japán
A gyermek karakterjegyeinek ismerete (PREQ)	–	–	–	–	0,29**	0,49**
Észlelt társas támogatás (PREQ)	0,29**	–	–	–	–	–
A nevelés pozitív észlelése (PREQ)	0,52**	0,44**	-0,40**	–	–	–
PREQ Összevont faktor	0,45**	0,29**	-0,21**	–	–	–

Megjegyzés: ** p<0,01

5. táblázat. A SPSI–R alfaktorainak leíró statisztikája

Faktor	Tétel-szám	Csoport	M	SD	Cronbach- α	Normál eloszlás (Shapiro-Wilk)	Szórás-homogenitás (Levene)
Pozitív orientáció	5	magyar	3,92	0,51	0,60	0,076	F=8,58 p=0,004
		japán	3,87	0,68	0,72		
Negatív orientáció	5	magyar	2,08	2,00	0,75	0,389	F=3,08 p=0,081
		japán	2,98	3,00	0,71		
Racionalitás	5	magyar	3,97	4,00	0,82	<0,001	F=1,90 p=0,170
		japán	3,91	4,00	0,70		
Impulzivitás	5	magyar	2,55	2,60	0,74	0,216	F=0,023 p=0,879
		japán	2,84	2,80	0,68		
Elkerülés	5	magyar	1,74	1,60	0,84	<0,001	F=0,00231 p=0,962
		japán	2,16	0,64	0,70		

A két csoport között három faktorban kaptunk szignifikáns különbséget: a Negatív orientáció ($Z=-7,025$, $df=125,24$, $p<0,001$), az Impulzivitás ($Z=-2,325$, $df=137,64$, $p<0,001$) és az Elkerülés ($Z=-4,262$, $df=148,24$, $p<0,001$) alskálán is a japán csoport ért el szignifikánsan magasabb átlagot (5. táblázat). Az eredmények azt mutatták, hogy a japán szülők szignifikánsan gyakrabban próbálják problémahelyzetben elkerülni a problémát, nem foglalkozni vele és hirtelen döntést hozni.

A szociálisprobléma-megoldás, a szülői nevelés és a szülői reziliencia kapcsolata

A korrelációvizsgálat eredményei szerint többnyire gyenge együttjárásokat kaptunk a szülői nevelési stílusok és a szociálisprobléma-megoldás faktorai között mindkét csoportban (6. táblázat).

6. táblázat. A szociálisprobléma-megoldás (SPSI–R) és a szülői nevelés (PBI) együttjárása

Faktor	Támogató-elkötelezett (PBI)		Ellenséges- kényszerítő (PBI)	
	magyar	japán	magyar	japán
Pozitív orientáció (SPSI–R)	0,25**	0,39**	–	–
Negatív orientáció (SPSI–R)	-0,24**	–	0,29**	0,25**
Racionalitás (SPSI–R)	0,29**	–	–	–
Elkerülés (SPSI–R)	–	–	0,29**	–

Megjegyzés: ** p<0,01

Az eredmények azt mutatták, hogy a Támogató-elkötelezett nevelési attitűd és a Pozitív orientáció között szignifikáns gyenge pozitív irányú kapcsolat van mindkét csoportban (6. táblázat). A magyar szülőknél gyenge negatív irányú korreláció igazolható a Támogató-elkötelezett nevelés és a Negatív orientáció alszkálák között, és gyenge pozitív együttjárás a Támogató-elkötelezett nevelés és a Racionalitás faktorok között. Az Ellenséges-kényszerítő nevelés és a Negatív orientáció faktorai között mindkét csoportnál gyenge szignifikáns együttjárás mutatható ki, emellett a magyar szülőknél megjelenik az Ellenséges-kényszerítő nevelés és az Elkerülés közötti gyenge pozitív együttjárás.

A szociálisprobléma-megoldás és a szülői reziliencia között legtöbbször szintén gyenge és mérsékelt együttjárásokat figyelhettünk meg (7. táblázat).

7. táblázat. A szociálisprobléma-megoldás (SPSI–R) és a szülői reziliencia (PREQ) együttjárása

Faktor	A gyermek karakterjegyeinek ismerete (PREQ)		A gyermek karakterjegyeinek ismerete (PREQ)		A nevelés pozitív észlelése (PREQ)		PREQ Összevont faktor	
	magyar	japán	magyar	japán	magyar	japán	magyar	japán
Pozitív orientáció (SPSI–R)	–	0,36**	–	0,37**	–	0,25**	–	0,49**
Negatív orientáció (SPSI–R)	–	–	–	–	-0,35**	–	-0,29**	–
Elkerülés (SPSI–R)	–	–	–	–	-0,35**	–	–	–

Megjegyzés: ** p<0,01

Elemzéseink szerint a PREQ összevont reziliencia szintje és a Negatív orientáció között szignifikáns negatív gyenge korreláció figyelhető meg a magyar csoportnál, míg a japán csoportban a Pozitív orientáció mutatott közepes erősségű együttjárást a szülői reziliencia összevont értékével (7. táblázat). A PREQ alfaktorai közül A nevelés pozitív észlelése alkálma mutatott közepes erősségű és negatív irányú szignifikáns korrelációt a Negatív orientációval és az Elkerüléssel a magyar mintán. A szülői reziliencia minden faktora szignifikáns pozitív mérsékelt együttjárást mutatott a Pozitív orientációval a japán csoportban.

A szülői nevelési stílusok, a szülői reziliencia és a szociálisprobléma-megoldás közötti kapcsolat vizsgálatát lineárisregresszió-elemzéssel végeztük el (8. táblázat). Az ellenséges-kényszerítő nevelés esetében azt találtuk, hogy míg a magyaroknál a pozitív orientáció hiánya 33,6%-os valószínűséggel jelzi előre, addig a japán szülőknél a karakterjegyek ismerete 32,9%-ban és a negatív orientáció 24,5%-ban jelzi előre az ellenséges-kényszerítő nevelési attitűd megjelenését. A többi nevelési stílus esetében nem volt elvégezhető ilyen elemzés, mert nem teljesültek a regresszió feltételei.

8. táblázat. Az ellenséges-kényszerítő nevelési stílust előrejelző szociálisprobléma-megoldási stílusok japán és magyar mintán

Változók	R	R ² -változás	b	Béta	t	p
<i>Ellenséges-kényszerítő nevelési stílus $F_{(12,657)}$, $p < 0,001$ – magyar minta</i>						
A nevelés pozitív észlelése	0,41	0,17	-0,34	-0,34	-3,50	0,001
<i>Ellenséges-kényszerítő nevelési stílus $F_{(4,503)}$, $p = 0,015$ – japán minta</i>						
Negatív orientáció	0,25	0,06	0,33	0,30	2,51	0,014
A gyermek karakterjegyeinek ismerete	0,35	0,12	0,25	0,24	2,07	0,043

Megvitatás

A kutatás célja a szülői nevelési stílusok, a szülői reziliencia és a szociálisprobléma-megoldás közötti összefüggések feltárása volt magyar és japán mintán, kiemelve a kulturális különbségeket.

A nevelési stílusok különbségei a két csoport esetén. Az eredmények azt mutatták, hogy a támogató-elkötelezett és az ellenséges-kényszerítő nevelési stílusok között van eltérés a két csoportnál, azonban a kontroll tekintetében nincs. A magyar szülőket átlagosan jobban jellemzi a támogató-elkötelezett nevelési stílus, míg a japán szülőket az ellenséges-kény-

szerítő nevelési stílus. Ez ellentmond az első hipotézisünknek, miszerint a japánokat kevésbé fogja jellemezni a gyermek elutasítása, elhanyagolása és bántása. Az alátámasztásul szolgáló érv elsősorban a fizikai bántalmazás kisebb arányára vonatkozott, azonban az ellenséges szülői attitűdnek még számos formája lehet (pl. elhanyagolás, érzelmi-verbális bántalmazás). Az eredményeket továbbá az is befolyásolhatta, hogy a nevelési stílusok vizsgálatának ezen területe érzékeny témát érint, így nem minden esetben kaphattunk őszinte válaszokat. A szülői kontroll mértékének kulturális különbségét nem azonosítottuk. Az eredményekből továbbá a korreláció erőssége alapján arra következtethetünk, hogy a kontroll faktor vizsgálatakor elsősorban a kontroll olyan direkt formáit vizsgáltuk, amelyek inkább járnak együtt az ellenséges-kényszerítő neveléssel, azonban a kontroll pozitív, segítő megnyilvánulásaival nem, ezek pedig fontos részét képezik a nevelésnek (pl. erre bizonyíték a „mimamoru”, „szemmel tartani” fogalma, Ogawa, 2019). A kontroll segítő, támogató formáit érdemes lenne összehasonlítani a jövőben a két kultúra között.

A szülői nevelői stílusok és a szülői reziliencia kapcsolata. A szülői nevelési stílusok dimenziói közül mindkét csoportnál azt találtuk, hogy azok a szülők, akik úgy érzik, jól ismerik a gyermekük karakterjegyeit, nagyobb kontrollt is gyakorolnak a nevelés során. A vizsgálatban részt vevő japán szülők esetében ez az együttjárás erősebben jelenik meg. Ennek oka feltehetően az, hogy a szülő úgy véli, ismeri gyermeke tulajdonságait (pl. személyiségvonásait, jellemző reakcióit), és befolyásolni próbálja azokat a kontroll gyakorlásával. Különösen a kollektivisták társadalmakban fontos az egyén csoportba való beillesztése, így a japánok esetében ez állhat az összefüggés hátterében (Nguyen et al., 2006; Trommsdorff, 1985). Az ellenséges-kényszerítő nevelési stílust alkalmazó magyar szülők negatívabban észlelték a nevelésüket, ez a japán szülők esetében nem jelent meg. A magyar szülők rezilienciaszintje átlagosan magasabb, ami azzal is magyarázható, hogy a japánok hajlamosak énkicsinyítő attribúciókat alkalmazni, viszont a csoport teljesítményét felértékelik (Muramoto & Yamaguchi, 1997 idézi Nguyen et al., 2006), illetve a japán anyák más iparosodott országokhoz képest kevésbé érzik magukat kompetensnek a gyermeknevelésben (pl. nem biztosak abban, hogy jó gyermeknevelési technikákat alkalmaznak), valamint alacsony az énhatékonyság-érzésük (Holloway et al., 2005).

A szülői reziliencia alskálák átlagainak összehasonlítás alapján a magyar szülők átlagosan nagyobb arányban gondolják úgy, hogy ismerik a gyermekük karakterjegyeit, melyre szintén a japán anyák alacsony énhatékonyság-érzése lehet egy lehetséges magyarázat (Holloway et al., 2005). Azonban a japán szülők átlagosan pozitívabban észlelték a nevelésüket, ami magyarázható a japán szülők magas fokú érzékenységgel és a gyermek karakteréhez való igazodási törekvésekkel (Davies & Ikeno, 2002). A társas támogatottság érzése mindkét csoportnál magas volt. Hipotézisünket, miszerint a támogató nevelés magas rezilienciaszintet eredményez, mind a két csoport esetében igazolták az eredmények.

A szociálisprobléma-megoldás és a nevelési stílusok kapcsolata. A szociálisprobléma-megoldás orientációs folyamatai és stílusai, illetve a szülői nevelési stílusok között összefüggéseket azonosíthattunk. Mindkét csoport esetében a támogató-elkötelezett dimenzió a pozitív orientációval jár együtt, így ezt a kulturális különbségek valószínűleg nem befolyásolják. Az ellenséges-kényszerítő dimenzió esetében a negatív orientációval figyelhetünk meg összefüggést mindkét csoportnál, hipotézisünkkel összhangban. Az eredmények

azt tükrözték, hogy azok a szülők, akik elutasítóak és ellenségesen viselkednek a gyerekekkel, hajlamosak negatívan megközelíteni a problémákat, félnek azok megoldásától. Így a gyermeknevelés során is feltehetően kerülnek a konfliktust, ami feszültségekkel jár, és nem is érzik magukat hatékonyak (Teti et al., 1996). Az impulzivitás is negatív együttjárást mutatott a támogató-elkötelezett neveléssel. Ennek lehetséges oka, hogy a nagymértékű impulzivitás inkább a serdülőkorra jellemző (Kasik et al., 2017), amit saját kutatási eredményeink is bizonyítottak. Eredményeink szerint a racionális problémamegoldó stílus a támogató-elkötelezett nevelési attitűdökkel jellemezhető magyar szülőknél meghatározóbb. Ez a tendencia nem mutatható ki a japán szülők esetében, továbbá az impulzivitás hiánya sem jellemzi a támogató-elkötelezett japán szülőket. Erre lehetséges magyarázat, hogy a japánok túl nagy hangsúlyt fektetnek az alkalmazkodásra, kevés kérdést tesznek fel, és sokszor határozatlanok, nem szeretnek egyedül dönteni vagy megoldani egy problémát, inkább másokra hagyják, kerülve a személyes felelősségvállalást (Davies & Ikeno, 2002). Az ellenséges-kényszerítő nevelési attitűddel kapcsolatban azt találtuk, hogy míg a magyaroknál azt kizárólag a pozitív orientáció hiánya, addig a japánoknál a problémamegoldás negatív megközelítése és a gyermek karakterjegyeinek ismeretének bizonytalansága jelezte előre. Ebből arra következtethetünk, hogy a vizsgálatban részt vevő magyar szülők esetében az ellenséges nevelést az alapvető problémamegoldási eszköztár hiánya váltja ki, a japán szülőknél viszont az alacsony kompetencia és énhatékonyság-érzés állhat az ellenséges nevelői attitűd mögött. Ez az ő esetükben kiegészül a karakterjegyek ismeretének érzésével, mivel véleményünk szerint a gyermek társadalmi elvárásokhoz való illesztésére irányuló törekvések során a szülőnek ismernie kell gyermekének a beilleszkedés szempontjából nemkívánatos karakterjegyeit is (Nguyen et al., 2006; Trommsdorff, 1985). Továbbá az is felmerülhet, hogy a gyermek temperamentumát ismerő szülő azért ellenséges, mert kudarcai vannak a nevelési helyzetekből adódó problémák megoldása során, ezért pedig a gyermek karakterjegyeit „okolja” (Ferenczi, 2011).

A szülői kontroll egyik kultúra esetében sem befolyásolja a szociálisprobléma-megoldást. A két csoport szociálisprobléma-megoldásának összehasonlításakor azt találtuk, hogy a japánokra átlagosan nagyobb mértékben jellemző a negatív orientáció és az elkerülés, mely összecseng a SPSI–R japánra történő validálása során kapott adatokkal (Matsuo & Sakano, 2002).

A kutatásnak számos limitációja van, ezek közül az egyik és legfontosabb, hogy a két csoport elemszáma kevés a reprezentativitáshoz, illetve a nemi aránytalanság miatt nem bontottuk fel további csoportokra. Emellett az eredmények értelmezése során is figyelembe kell venni, hogy a japán és a magyar alminták elemszáma is különbözött, ami hatást gyakorolhatott a statisztikai elemzések eredményeire is. A japán apák gyermeknevelésbe való bevonódásának hiányát is megtapasztalhattuk korábbi vizsgálatokkal összehangban (Hidasi, 2019; Tahhan, 2008), ami szintén indokolta, hogy nem tudtunk csoportbontást alkalmazni. További nehezítő tényező volt a fizikai távolság is. Kutatásunk érzékeny témákat vizsgált a szülő-gyermek kapcsolatra vonatkozóan, így előfordulhat, hogy a kitöltés során nem mindenki válaszolt őszintén. Felmerülhet kérdésként az is, hogy a szülői reziliencia kérdőív (PREQ) nem atipikusan fejlődő gyermekek szüleinél is pontosan méri-e a reziliencia szintjét, illetve a szülő saját rezilienciájának érzése és a valós rezilienciája

menyiben tekinthető ekvivalensnek. Ezért úgy gondoljuk, hogy e téma csupán kérdőívekkel való vizsgálata nem tud teljes képet adni a magyar és a japán szülők szociálisprobléma-megoldásának formáiról, ezek kiegészítése szituációs megfigyelésekkel növelné az eredmények validitását.

Összegzés és kitekintés

A szociálisprobléma-megoldás orientációs folyamatai összefüggnek a szülői nevelési stílusok érzelmi dimenziójával, és a problémákhoz való hozzáállás iránya a gyermekhez való hozzáállásban is megjelenik, függetlenül a kulturális háttértől. Kulturális különbségek a társadalmi elvárásokban és az értékrendben nyilvánulnak meg, melyekbe a szülő igyekszik integrálni gyermekét. Egyes kutatások kihangsúlyozzák, hogy az intrakulturális különbségek nagyobbak bizonyulnak a kultúraközi különbségeknél (van IJzendoorn & Kroonenberg, 1988). Ennek ellenére úgy gondoljuk, hogy az individualista és a kollektív értékek és irányultság közötti egyensúly megteremtésére érdemes törekednünk. Magyarországon kevés a más nemzetekkel való kulturális összehasonlító tanulmány, tudásunkat sokszor az amerikai vagy nyugat-európai eredményekre alapozzuk, ezekhez az adatokhoz tud újabb eredményekkel hozzájárulni ez a kutatás.

Irodalom

- Abesha, A. G. (2012). *Effects of parenting styles, academic self-efficacy, and achievement motivation on the academic achievement of university students in Ethiopia* [Doctoral dissertation, Edith Cowan University]. ECU Research Online Institutional Repository. <https://ro.ecu.edu.au/theses/461/>
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative control on child behavior. *Child Development*, 37, 887–907. doi: [10.2307/1126611](https://doi.org/10.2307/1126611)
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt.2), 1–103. doi: [10.1037/h0030372](https://doi.org/10.1037/h0030372)
- Baumrind, D., & Black, A. E. (1967). Socialization practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls. *Child Development*, 38, 291–327. doi: [10.2307/1127295](https://doi.org/10.2307/1127295)
- Becker, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. In M. L. Hoffman & L. W. Hoffman (Eds.), *Review of child development research* (pp. 169–208). Russel Sage Foundation.
- Behrens, K. Y. (2016). Reconsidering attachment in context of culture: Review of attachment studies in Japan. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1), Article 7. doi: [10.9707/2307-0919.1140](https://doi.org/10.9707/2307-0919.1140)
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child development*, 55(1), 83–96. doi: [10.2307/1129836](https://doi.org/10.2307/1129836)
- Cardona, P. G., Nicholson, B. C., & Fox, R. A. (2000). Parenting among Hispanic and Anglo-American mothers with young children. *Journal of Social Psychology*, 140(3), 357–366. doi: [10.1080/00224540009600476](https://doi.org/10.1080/00224540009600476)
- Checa, P., & Abundis-Gutierrez, A. (2018). Parenting styles, academic achievement and the influence of culture. *Psychology and Psychotherapy: Research Study*, 1(4), 1–3. doi: [10.31031/pprs.2018.01.000518](https://doi.org/10.31031/pprs.2018.01.000518)

- D’Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: Theory and assessment. In E. C. Chang, T. J. D’Zurilla, & L. J. Sanna (Eds.), *Social problem solving. Theory, research, and training* (pp. 5–28). American Psychological Association. doi: [10.1037/10805-001](https://doi.org/10.1037/10805-001)
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, *113*, 487–496. doi: [10.1037/0033-2909.113.3.487](https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487)
- Davies, R. J., & Osamu, I. (2019). A japán észjárás. Ismerkedés a kortárs japán kultúrával. Pallas Athéné Kiadó.
- DeRosa, V. L., Musso, S., & Jacobson, C. (2013). Perceived parenting style and social problem solving skills in young adults. *Modern Psychological Studies*, *18*(2), Article 2. <https://scholar.utc.edu/mps/vol18/iss2/2>
- Doi, T. (1973). *The anatomy of dependence*. Kodansha.
- Erdei, R. (2018). A nehézségekkel való megküzdés segítése és lehetőségei. *Sárospataki Pedagógiai Füzetek*, *(27)*, 99–114.
- Ferenczi, S. Gy. (2011). A szülő és a gyermek adottságai: Temperamentum, személyiség – Az egymásra hangolódás lehetőségei. In *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés szinterei. Biztos Kezdet Kötetek I.* (pp. 282–319). Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- Frauenknecht, M., & Black, D. R. (2010). Is it social problem solving or decision making? Implications for health education. *American Journal of Health Education*, *41*(2), 112–123. <https://doi.org/10.1080/19325037.2010.10599135>
- Fuentes, M. C., García-Ros, R., Pérez-González, F., & Sancerni, D. (2019). Effects of parenting styles on self-regulated learning and academic stress in Spanish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *16*(15), 27–78. doi: [10.3390/ijerph16152778](https://doi.org/10.3390/ijerph16152778)
- Fujioka, A., & Murayama, Y. (2019). 大学生のレジリエンスと両親の養育態度の関連. [Egyetemisták rezilienciája és a szülők nevelési attitűdjeinek kapcsolata]. *神戸学院大学心理学研究*, *2*(1), 31–36.
- Fülöp, M. (1998). A csoport és a közösség szerepe Japánban. *Pszichológia*, *18*(3), 469–498.
- Fülöp, M. (1999). Students’ perception of the role of competition in their representative countries: Hungary, Japan, USA. In A. Ross (Ed.), *Young citizens in Europe* (pp. 195–219). University of North London.
- Fülöp, M. (2002). A versengés kulturális tükörben. In I. Czigler, L. Halász, & L. M. Marton (Eds.), *Az általánostól a különöségig* (pp. 337–356). Gondolat.
- Fülöp, M. (2004). A pszichoanalízis története és alkalmazhatósága a japán és a kínai kultúrában. *Thalassa*, *15*, 3–25.
- Fülöp, M. (2013). *A versengés, a győzelem és a veszteség pszichológiája és kulturális különbségei* [Akadémiai Nagydoktori disszertáció, MTA TTK]. REAL-d – Az MTA Könyvtárának Repozitóriuma. <http://real-d.mtak.hu/657/>
- Fülöp, M., & Szabó, Z. É. (2017). A kötődés kulturális különbségei. *Magyar Pszichológiai Szemle*, *72*(1), 27–45. doi: [10.1556/0016.2017.72.1.3](https://doi.org/10.1556/0016.2017.72.1.3)
- Gál, Z., & Kasik, L. (2017). Egy serdülők körében végzett szociálisprobléma-megoldást fejlesztő tréning és tanulságai. In É. D. Molnár & T. Vígh (Eds.), *PÉK 2017 [CEA 2017] XV. Pedagógiai Értékelési Konferencia [15th Conference on Educational Assessment: Program és absztraktkötet [Program book and abstracts]* (p. 140). SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola. <http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/11179/>
- Goodman, S. H., & Gotlib, I. H. (1999). Risk for psychopathology in the children of depressed mothers: A developmental model for understanding mechanisms of transmission. *Psychological Review*, *106*(3), 458–490. doi: [10.1037/0033-295X.106.3.458](https://doi.org/10.1037/0033-295X.106.3.458)
- Gulenc, A., Butler, E., Sarkadi, A., & Hiscock, H. (2018). Paternal psychological distress, parenting, and child behaviour: A population based, cross-sectional study. *Child: care, health and development*, *44*(6), 892–900. doi: <https://doi.org/10.1111/cch.12607>

- Harrison, C., & Sofronoff, K. (2002). ADHD and parental psychological distress: Role of demographics, child behavioral characteristics, and parental cognitions. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 41(6), 703–711. doi: [10.1097/00004583-200206000-00010](https://doi.org/10.1097/00004583-200206000-00010)
- Hickman, G. P., Bartholomae, S., & McKenry, P. C. (2000). Influence of parenting style on the adjustment and academic achievement of traditional college freshmen. *Journal of College Student Development*, 41(1), 41–54.
- Hidasi, J. (2019). Gyerek, nevelés és társadalom kapcsolata Japánban. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 7(1), 7–11. doi: [10.31074/gyn20191711](https://doi.org/10.31074/gyn20191711)
- Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences: International differences in work-related values*. Sage.
- Hofstede, G. (1994). *Cultures and organizations: Software of the mind*. Hammersmith.
- Holloway, S. D., & Nagase, A. (2014). Child rearing in Japan. In *Parenting Across Cultures* (pp. 59–76). Springer. doi: [10.1007/978-94-007-7503-9_6](https://doi.org/10.1007/978-94-007-7503-9_6)
- Holloway, S. D., Suzuki, S., Yamamoto, Y., & Behrens, K. Y. (2005). Parenting self-efficacy among Japanese mothers. *Journal of comparative family studies*, 36(1), 61–76. doi: [10.3138/jcfs.36.1.61](https://doi.org/10.3138/jcfs.36.1.61)
- Indries, K., & Szummer, Cs. (2018). *Freud és a felkelő nap országa – A pszichoanalízis Japánban*. L'Harmattan.
- Kasik, L. (2010). A szociálisprobléma-megoldó gondolkodás és képesség jellemzői. In A. Zsolnai & L. Kasik (Eds.), *A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai: Tanulmánygyűjtemény* (pp. 97–114). Tankönyvkiadó.
- Kasik, L., Nagy, Á., & Fűzy, A. (2010). *Szociálisprobléma-megoldás kérdőív* [Kézirat]. SZTE BTK Neveléstudományi Intézet.
- Kasik, L., Vidákovich, T., Gáspár, Cs., & Tóth, E., (2017). Az SPSI-A hazai adaptálásának eredményei. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 72(2), 201–229. doi: [10.1556/0016.2017.72.2.4](https://doi.org/10.1556/0016.2017.72.2.4)
- Kawamura, K. Y., Frost, R. O., & Harmatz, M. G. (2002). The relationship of perceived parenting styles to perfectionism. *Personality and individual differences*, 32(2), 317–327. doi: [10.1016/s0191-8869\(01\)00026-5](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(01)00026-5)
- Kitayama, S., Markus, H. R., Matsumoto, H., & Norasakkunkit, V. (1997). Individual and collective processes in the construction of the self: self-enhancement in the United States and self-criticism in Japan. *Journal of personality and social psychology*, 72(6), 1245. doi: [10.1037/0022-3514.72.6.1245](https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.6.1245)
- Kojima, H. (1986). Japanese concepts of child development from the mid-17th to mid-19th century. *International Journal of Behavioral Development*, 9(3), 315–329. doi: [10.1177/016502548600900304](https://doi.org/10.1177/016502548600900304)
- Langness, L. L. (1987). *The study of culture*. Chandler & Sharp Pub.
- Lewis, C. C. (1981). The effects of parental firm control: A reinterpretation of findings. *Psychological Bulletin*, 90(3), 547–563. doi: [10.1037/0033-2909.90.3.547](https://doi.org/10.1037/0033-2909.90.3.547)
- Lovejoy, M. C., Weis, R., O'Hare, E., & Rubin, E. C. (1999). Development and initial validation of the Parent Behavior Inventory. *Psychological Assessment*, 11(4), 534–545. doi: [10.1037/1040-3590.11.4.534](https://doi.org/10.1037/1040-3590.11.4.534)
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In E. M. Hetherington (Ed.), *Handbook of child psychology. Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 1–102). Wiley.
- Markó, É., Bandi, Sz., Kiss, E. É. (2019). A 16 ítemes szülői reziliencia kérdőív (PREQ16) magyar adaptációja. Első hazai mérési tapasztalatok. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 74.4(2), 447–462. doi: [10.1556/0016.2019.74.4.2](https://doi.org/10.1556/0016.2019.74.4.2)
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological review*, 98(2), 224. doi: [10.1037/0033-295x.98.2.224](https://doi.org/10.1037/0033-295x.98.2.224)
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238. doi: [10.1037/0003-066x.56.3.227](https://doi.org/10.1037/0003-066x.56.3.227)

- Matsuo, M., & Sakano, Y., (2002). P-24 Social Problem-Solving Inventory-Revised (SPSI-R) 日本語版作成の試み: 社会的問題解決能力尺度の信頼性・妥当性の検討 (研究発表 (ポスター発表 2)). *日本行動療法学会大会発表論文集*, (28), 140–141.
- Mondell, S., Tyler, F. B. (1981). Child psychosocial competence and its measurement. *Journal of Pediatric Psychology*, 6(2), 145–154. doi: [10.1093/jpepsy/6.2.145](https://doi.org/10.1093/jpepsy/6.2.145)
- Nguyen L. L. A., Fülöp, M., Berkics, M., Bujdosó, B., László, P., & Thuma, O. (2006). *Kultúra és pszichológia*. Osiris.
- Ogawa, D., (2019). *頭のいい子の親がやっている「見守る」子育て* [Távolról figyelő nevelés: Az okos gyermek szüleinek módszere]. Kadokawa press.
- Ono, N., Nakamura, Y., & Fukuoka, Y., (2019). 母親のソーシャルスキルと大学生による母親の養育態度の評価との関連 [Az anya társas készségeinek összefüggése az egyetemisták által észlelt szülői attitűdökkel]. *川崎医療福祉学会誌*, 29(1), 153–160.
- Parker, W. D. (2000). Healthy perfectionism in gifted. *Journal of Secondary Gifted Education*, 11(4), 173–182. doi: [10.4219/jsg-2000-632](https://doi.org/10.4219/jsg-2000-632)
- Shokoohi-Yekta, M., & Yeganeh, N. M. (2018). Effectiveness of cognitive based problem solving skills on changing parenting styles and reducing parental anger. *International Journal of Multidisciplinary Thought*, 7(03), 277–288.
- Smith, L., Greenberg, J., & Seltzer, M. (2012). Social support and well-being at mid-life among mothers of adolescents and adults with autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 42(9), 1818–1826. doi: [10.1007/s10803-011-1420-9](https://doi.org/10.1007/s10803-011-1420-9)
- Super, C. M., & Harkness, S. (1986). The developmental niche: A conceptualization at the interface of child and culture. *International Journal of Behavioral Development*, 9(4), 545–569. doi: [10.1177/016502548600900409](https://doi.org/10.1177/016502548600900409)
- Suzuki, K., Kobayashi, T., Moriyama, K., Kaga, M., Hiratani, M., Watanabe, K. et al. (2015). Development and evaluation of a parenting resilience elements questionnaire (PREQ) measuring resiliency in rearing children with developmental disorders. *PloS One*, 10(12), 1–12. doi: [10.1371/journal.pone.0143946](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0143946)
- Szotyori-Nagy, E. (2018). *A szülői énhatékonyság vizsgálata anyák és apák körében* [Szakdolgozat, Szegedi Turományegyetem]. SZTE Diplomamunka Repozitórium. <http://diploma.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/74432/>
- Tahhan, D. A. (2008). Depth and space in sleep: Intimacy, touch and the body in Japanese co-sleeping rituals. *Body and Society*, 14(4), 37–56. doi: [10.1177/1357034x08096894](https://doi.org/10.1177/1357034x08096894)
- Tepeli, K., & Yilmaz, E. (2013). Social problem-solving skills of children in terms of maternal acceptance-rejection levels. *Online Submission*, 3(8), 581–592.
- Teti, D. M., O'Connell, M. A., & Reiner, C. D. (1996). Parenting sensitivity, parental depression and child health: The mediational role of parental self-efficacy. *Early Development and Parenting: An International Journal of Research and Practice*, 5(4), 237–250. doi: [10.1002/\(sici\)1099-0917\(199612\)5:4<237::aid-edp136>3.0.co;2-5](https://doi.org/10.1002/(sici)1099-0917(199612)5:4<237::aid-edp136>3.0.co;2-5)
- Trommsdorff, G. (1985). Some comparative aspects of socialization in Japan and Germany.
- van IJzendoorn, M. H., & Kroonenberg, P. M. (1988). Cross-cultural patterns of attachment: A meta-analysis of the strange situation. *Child Development*, 59(1), 147–156. doi: [10.2307/1130396](https://doi.org/10.2307/1130396)
- Váriné Szilágyi, I. (1987). *Az ember, a világ és az értékek világa*. Gondolat Kiadó.
- Weis, R., Toolis, E. E., Cerankosky, B. C. (2008). Construct validity of the Rotter Incomplete Sentences Blank with clinic-referred and nonreferred adolescents. *Journal of Personality Assessment*, 90(6), 564–573. doi: [10.1080/00223890802388491](https://doi.org/10.1080/00223890802388491)
- Zahedani, Z. Z., Rezaee, R., Yazdani, Z., Bagheri, S., & Nabeiei, P. (2016). The influence of parenting style on academic achievement and career path. *Journal of advances in medical education & professionalism*, 4(3), 130.

Jámbori Szilvia és Bálint Ágnes

Zhong, X., Wu, D., Nie, X., Xia, J., Li, M., Lei, F., & Mahendran, R. (2016). Parenting style, resilience, and mental health of community-dwelling elderly adults in China. *BMC geriatrics*, *16*(1), 1–8.
doi: [10.1186/s12877-016-0308-0](https://doi.org/10.1186/s12877-016-0308-0)

ABSTRACT

SOCIAL PROBLEM-SOLVING, PARENTING STYLES, AND RESILIENCE AMONG HUNGARIAN AND JAPANESE PARENTS

Szilvia Jámbori & Ágnes Bálint

There is a striking difference in Japanese and Hungarian parenting in the tools used to persuade a child to obey, as well as in the emphasis on correct behavior towards the authoritative person. In this study, we examined the relationship between parenting styles, parenting resilience, and social-problem solving on Hungarian and Japanese samples ($N=166$; $N_H=98$; $N_J=68$). Subjects had to complete the Parental Behavior Inventory (PBI, Lovejoy, Weis, O'Hare & Rubin, 1999) the Social Problem-Solving Inventory–Revised Version (SPSI-R, Kasik et al. 2010) and the Parental Resilience Questionnaire (PREQ, Markó, Bani, Kiss 2019). Our results demonstrated that there is a link between the orientation process of social problem-solving and the emotional dimensions of parenting attitude, but cultural differences were found. While Hungarian parents showed hostile, dismissive behavior towards the child in the absence of a positive orientation, this was determined by the negative orientation of the Japanese parents towards problems and the child's character traits. According to the data, we may conclude that Japanese parents try to adapt the child's personality to social expectations. Overall, the orientation processes of social problem-solving are related to the emotional dimension of parenting styles, and the direction of attitudes toward problems is also manifested in attitudes toward the child, regardless of cultural background.

Magyar Pedagógia, 121(3). 259–280. (2021)
DOI: [10.17670/MPed.2021.3.259](https://doi.org/10.17670/MPed.2021.3.259)

Levelezési cím / Address for correspondence:

Jámbori Szilvia, Szegedi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet, H–6722 Szeged, Egyetem u. 2.

Bálint Ágnes, Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológia MA, H–1088 Budapest, Reviczky u. 4.